

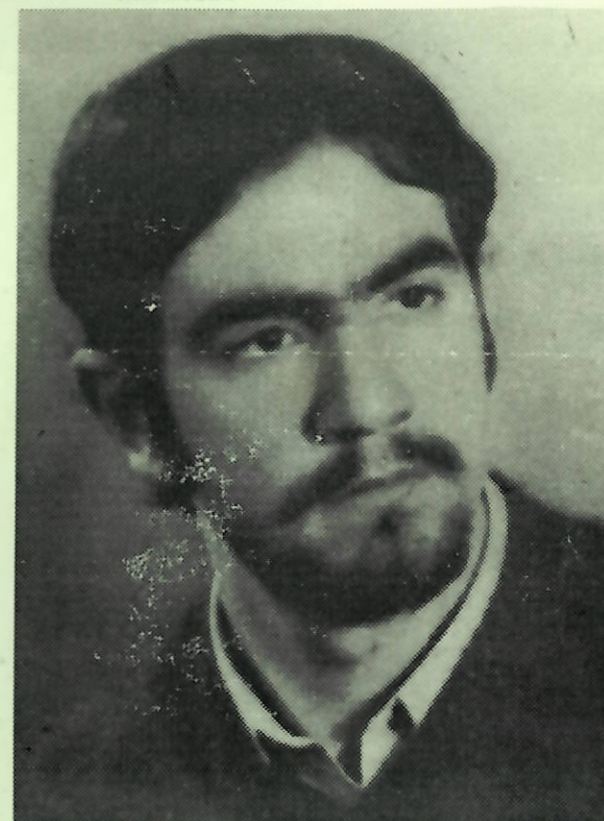
gu
sortu ginen
enbor beretik
sortuko dira
besteak.

JOSU ARTETXE AESTA

ZEBERIO, 1952-IX-24

ALTZA, 1973-XII-6

25. URTEURREN OMENALDIA,
ZEBERION, 1998-XII-6AN

ZEBERIO ETA UGAOKO EZKER ABERZALEA

C-666
F-38

Josu Artetxe Aiestari omenaldia Zeberion

Zeberion 1952.ean jaioa
Altzan, 1973.ean erahila

XV. urteurrenaren
1998ko abenduaren 6, domekako programa:

12etan: Elizondoko hilerrian:

- Lore eskaintza
- Aurrekua
- Eusko Gudariak.

12'30etan: Zubialdeko J. Artetxeren plazan:

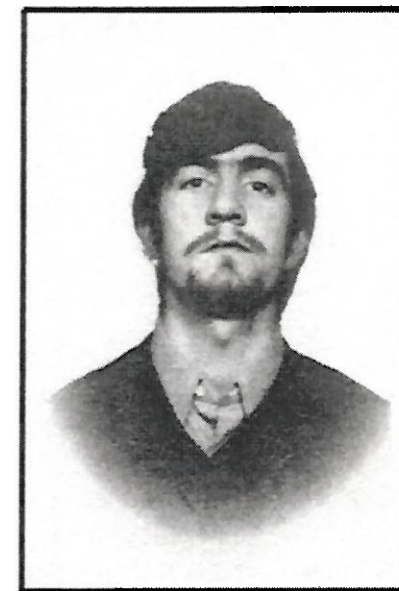
- Txalaparta
- Plaka jartzea
- Aurrekua

13etan: Omenaldia frontoian:

- Dantzariak
- Bertsolariak
- Musika Taldea
- Plaka eta lore eskeintza
- Eskualdeko erori gudariei omenaldia
- * Hizlariak:
 - Pablo Gorostiaga
 - Txutxi Ariznabarreta
 - Txetxu Nuñez

15etan: Herriko Tabernan:

- Herri bazkaria (1.500 ptza)
- (Gazte eta langabetuentzat, 1000 ptza)

**JOSU ARTETXE AIESTARI
XXV URTEURREAREN
ALTZAN HIL ZUTEN 1973. EKO
ABENDUAREN 6AN**

MUTIKO BATEN GALDERAK

*Mutiko batek behin galdetu zun
"aitatxo noiz etorriko da"
Amak negarrez erantzun zion
"zeruan dago gure zai".
Eta geroztik gau beltzean,
izarrak ikustean,
bere baitan penisatzen du
amaren magalean...
"laister, laister, laister,
handitzen naizenean,
aitatxoren bila joango naiz
izar baten gainean"
Gero urteak pasa ziraden,
mutil koxkorra gizondu
Eta jakin zun nola aitaxo
aspaldi gerran hil zuten.
Eta negarrez oroitzen da
gora begiratzean,
ahurtzaroko amets haietaz
amaren magalean...
nola, nola, nola,
haundituko zanean,
aitatxoren bila joango zen
izar baten gainean..
nola, nola, nola
ilunabarrean,
aitatxoren bila joango zen
izar baten gainean*

Presentación

25 aniversario del asesinato de Josu Artetxe Aiesta

Hola Josu amigo y compañero:

Ahora se cumplen 25 años desde que te arrancaron violentamente de aquello que tú más amabas: tu familia, tu novia, Zeberio y Ugao, tus inquietudes e ilusiones sobre Euskal Herria... Veinticinco años supone ya una nueva generación de personas, que no te han conocido físicamente, pero que también es el fruto de la semilla sembrada por tí, y que después de tantos años, quiere rendirte un pequeño homenaje de recuerdo y sincero agradecimiento por tu desinteresada aportación.

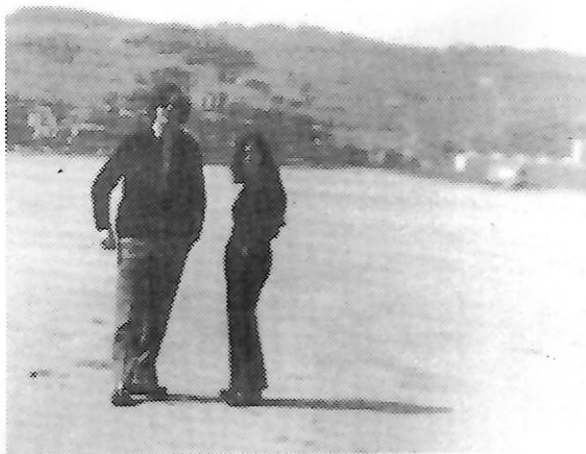
Por ello, est@s jóvenes han pedido a quienes sí te conocieron, el que escriban unas líneas sobre la situación política actual. Entre otras cosas, aquí van los escritos que te dedican Pablo, Iñaki, Txutxi, *Josu Ternera*, Kepa... y los recuerdos de tu madre Florentina.

De tu despedida Josu, nos quedan varias vivencias, a cada cual más intensa y emotiva. Por una parte, una imagen física, tú sólo, luchando contra 200 policías extranjeros, que refleja a un gigante vasco en la lucha de liberación y transformación social de Euskal Herria, contra dos Estados muy poderosos en lo militar, político, legal, económico, cultural,...

Por otra parte, un retrato, el de tu digna entrega personal en bien de una comunidad que aspira aún hoy día, a ser dueña de su futuro. Bajo una democracia formal, injusta e insolidaria para quienes sufren, nos servimos de tu ejemplo Josu, para cargar nuestras baterías de lucha y aportar en estos momentos de ilusión y esperanza que vive nuestro Pueblo.

Así, aportando cada un@ de nosotr@s un poco de nuestro tiempo libre, de nuestro esfuerzo, de nuestro dinero y de nuestra ilusión, hacemos y haremos realidad el objetivo final del proyecto político que nos une: independencia y socialismo vascos.

Gracias Josu, por tu enseñanza y por tu testimonio de lucha contra cualquier forma de opresión. Hasta luego!

Aurkezpena

Josu Artetxe Aiesta, erahilketaren 25. urtemugan

Kaixo Josu lagun eta aberkidea:

Mende laurdena igaro da, ejerzito arrotz batek hire bizitza gurengandik eraman zuenetik. Hori dela eta, zer egokiago hiri merezi ainako omenaldi herritara egitea baino. Hego Huribeko jende askok parte hartzen duen omenaldiaren barne, eskuetan duzun liburuxka hau ere sartzen dugu, bertan hiru eratako idazkiak daudelarik:

1. Alde batetik, hi jausitako sasoiko bi egunkari frankistek hitaz idatzitakoa, beti ere "bertsio ofizial poliziala" jarraituz jakina. Haien terrorista adjetiboaren aurrean, guk zera irakurtzen dugu: okupazio militarrek gudari handi bat erahiltzea. Horrez gain, Txalaparta argitaletxeak, *Euskadi eta Askatasuna* bildumaren 3. tomoan, hitaz idatzitakoa jarri dugu.

2. Beste idazki batzuk, hitaz lekukotasuna adierazten dutenak dira. Eta hemen, hire amaren gogoetak eta gaintikoen barne mina agertzen da, Euskal Herriaren borrokan dauden sufrimenduaren islada direlarik, edo bestela, Senideak-eko kidei galdetu.

3. Hirugarren idazki motatan, hire aldeko 25. urtemugan, egungo testuingurune politikoak duen ezinbesteko garrantzia ulertu ahal izateko, egoera politikoari buruzko zenbait klabe eta hausnarketa agertzen dira.

Liburuxkaren barruan sartzen garelarik, hire hazainak zein balorazio handitan dugun goraiatzea nahi izan dugu. Besterik ez, Josu.

EL CORREO ESPAÑOL

EL PUEBLO VASCO

EDICION VIZCAYA

BILBAO.—Viernes, 7 diciembre 1973. Núm. 20.641. 6 pías.

TERRORISTA DE LA E.T.A., MUERTO EN SAN SEBASTIAN

★ Página DIECINUEVE

Jesús Arteche Ayesta, natural de Ceberio

TERRORISTA DE LA ETA MUERTO EN SAN SEBASTIAN

- * Se enfrentó durante doce horas a las fuerzas de la policía.
- * Cuando consiguieron entrar en el piso estaba agonizando

Crónica de GERARDO OLAZABAL

SAN SEBASTIAN. (De nuestra Redacción por Gerardo Olazabal.) El barrio de Alza, concretamente el polígono 13, bloque 14, vivió ayer momentos realmente dramáticos como consecuencia del tiroteo que se produjo cuando funcionarios de la Policía de San Sebastián fueron a detener mediante mandamiento judicial a un terrorista, liberado de E.T.A., al que se sabía refugiado en el séptimo piso del número 5 de aquel bloque.

La Policía, mediante investigaciones efectuadas, conocía el paradero de este activista, que luego resultó ser Jesús Arteche Ayesta, alias "Yosu" nacido en Ceberio (Vizcaya) el 24 de septiembre de 1952. Y desde la noche anterior efectuó un minucioso control del barrio, pidiendo incluso las documentaciones a numerosos coches que circulaban por la carretera nacional San Sebastián-Irún, al paso por Herrera.

De madrugada (de dos a tres aproximadamente), inspectores de la policía se presentaron en el piso indicado, llamando a la puerta y requiriendo la presencia del citado activista. Lo hicieron con precaución, temiendo lo peor. No se abrió la puerta. Por el contrario, al poco tiempo empezaron a disparar ráfagas de metralleta por uno de los ventanales que da a la escalera.

A la vista de ello los inspectores de Policía requirieron la presencia de los miembros de la Policía Armada del servicio especial, quienes procedieron a rodear el inmueble y a desalojar de vecinos todo el bloque. Fueron numerosas las personas de toda condición que hubieron de salir a la calle, quedando vacío todo el bloque.

Se requirió de nuevo a los ocupantes del piso para que se entregaran, pero en lugar de ello replicaron con ráfagas de ametralladora.

Sobre las diez de la mañana se hizo uso de bombas de gases lacrimógenas, a fin de reducir la resistencia del interior del piso. Y fue sobre las once de la mañana cuando salió del piso el matrimonio que se hallaba con el activista. El matrimonio lo componían Pedro María Martínez Arraiza, nacido en San Sebastián, con domicilio en la calle Doctor Delgado 3, segundo y Urbana Echeverría Sagastume, hermana del terrorista que hace unos días falleció en Las Arenas al explosionarle el artefacto que portaba.

Dentro del piso se quedó el citado activista de E.T.A. Al principio disparaba con moderación, temiendo que no le bastaría con las municiones que tenía. Pero mientras tanto, y a la vista de que no se rendía, las fuerzas de la Policía Armada provistas de caretas lanzaron otra serie de gases lacrimógenos. Al parecer "Yosu" abrió la ventana y así podía resistir los efectos de los gases.

Al menor intento de entrada respondía el activista con sendas ráfagas de su metralleta, hasta que sobre las dos de la tarde fuerzas de la Policía Armada pudieron entrar en el piso encontrando al citado activista tumbado en el suelo en medio de un gran charco de sangre. A primera vista se le apreció un solo orificio de bala con entrada en la sien derecha y salida por el lado izquierdo.

Fue conducido rápidamente en una ambulancia al Hospital Provincial, pero cuando ingresó era ya cadáver. En cuanto a él, se le encontró en el piso una metralleta NB 11,950 SHE 25.105 (E-42050), dos cargadores de metralleta, uno completo y el otro a medias, con balas de nueve milímetros "Parabellum" y una pistola marca "Girebig" del mismo calibre, número 4.035 con dos cargadores.

Estuvimos en el interior del piso a las dos horas de sucedido el hecho y la atmosfera era irrespirable, debido a la gran cantidad de residuos de gases que había. Un gran charco de sangre, que iba desde la cocina hasta la puerta de salida, y llegamos a contar más de doscientos orificios de bala en paredes y puertas, dentro y fuera del piso.

De las investigaciones realizadas por la Policía se ha sabido que el activista muerto es liberado de ETA y se llamaba Jesús Arteche Ayesta "Yosu". Huyó a Francia en agosto de 1972, a raíz del asesinato del policía municipal de Galdácano y se le supone implicado en actividades terroristas.

Todo ello será nuevamente ratificado con la prueba "necrodactilar" y el carnet de identidad que se halla en la Policía de Bilbao.

Como decimos más arriba, el cadáver de Yosu Arteche, a primera vista, sólo presentaba un orificio con entrada y salida de una sola bala. Pero habrá que esperar a que se practique la autopsia, veinticuatro horas después de su muerte, como está estipulado, para comprobar todo lo relativo a su muerte.

Entiende en el asunto el Juzgado de Instrucción de guardia de San Sebastian.

En todo el barrio de Alza la ansiedad es enorme, ya que en la refriega pudo ocasionarse víctimas. No ocurrió así, pero, no obstante, el susto que pasó el gran número de personas desalojadas fue mayúsculo.

LA GACETA DEL NORTE

HENAO, 8. APARTADO 125

TELEFONO 214794

VIERNES 7 DICIEMBRE 1973

TELEX: 33.773

SEIS 7-12-73

REGIONAL

LA GACETA DEL NORTE

La ventana que señala la flecha, el miembro de la E. T. A. José Arteche sostuvo el tiroteo con la Policía.

EN UN PISO

SEBASTIAN

Terrorista muerto después de hacer frente a la Fuerza Pública

Asimismo, fue detenido por encontrarse en compañía del mencionado terrorista el matrimonio compuesto por Pedro María Martínez y Urbana Echevarría Sagastume, ambos de San Sebastián y con domicilio en la calle Doctor Delgado, 3, segundo, de San Sebastián.

LOS HECHOS: 21 DETENCIONES

Tras los últimos sucesos ocurridos en Villafranca de Ordizia, Zarauz, Vergara, Oyarzun, Las Arenas y San Sebastián, funcionarios especializados de la Comisaría de Policía de San Sebastián realizaron, al parecer, los días 3 y 4 principalmente, un total de 21 detenciones aproximadamente. Algunos de los detenidos fueron puestos posteriormente en libertad.

En la actualidad, permanecen detenidas 14 personas, la mayor parte de ellas jóvenes.

Fruto de estas investigaciones pudo localizarse un "piso franco", utilizado por diversos miembros de ETA, en el barrio donostiarra de Alza, polígono 13, bloque 14, piso quinto.

FUEGO DE METRALLETA: 9,30 HORAS DE LA MAÑANA

A las 9'30 horas de la mañana de ayer, provisto del correspondiente mandamiento judicial un grupo de funcionarios del Cuerpo General de Policía se trasladó al mencionado piso para efectuar un registro. Llegados al pasillo de acceso a la vivienda, se inició el tiroteo, pudiéndose escuchar repetidas ráfagas de metralleta, según algunos de los testigos, provenientes de una de las dos ventanas que la vivienda tiene próximas a la escalera. - 6 -

EL CERCO: REFUERZOS DEL CUARTEL DE LA POLICIA

Dada la insistencia de fuego y en vista de que los ocupantes del piso no estaban dispuestos a rendirse, los funcionarios del Cuerpo General de Policía solicitaron refuerzos al cuartel de la Policía Armada de San Sebastián que acudieron al lugar del suceso inmediatamente.

Fue entonces cuando se inició el cerco y la primera fase del asalto al inmueble. Mientras una parte de las fuerzas procedían a rodear la manzana, otro pequeño grupo subía hasta el quinto piso requiriendo a los ocupantes del mismo a la rendición.

La propuesta fue contestada de nuevo, según algunos testigos, con fuego de metralleta, intercambiando disparos con los agentes, que abrieron fuego desde un recodo del citado pasillo.

HERMANA DEL TERRORISTA FALLECIDO EN LAS ARENAS

En vista de que los ocupantes del inmueble persistían en su actitud de no entregarse, y dadas las dificultades para aproximarse a la puerta de la vivienda, la Policía Armada procedió a arrojar varias granadas lacrimógenas a través de uno de los dos ventanales al interior del inmueble. Minutos después, hacia las once, dos de los ocupantes del piso solicitaron entregarse, como efectivamente hicieron, no así el tercero, que siguió respondiendo a los requerimientos de la fuerza armada con nuevas ráfagas de metralleta.

Identificados los dos detenidos resultó ser el matrimonio formado por Pedro María Martínez y Urbana Echevarría Sagastume, ambos de San Sebastián y con domicilio en la calle del Doctor Delgado 3, segundo.

Urbana Echevarría Sagastume es hermana de uno de los dos activistas fallecidos hace sólo unos días al explotarles, haciéndoles pedazos, el artefacto que llevaban para cometer un atentado, cuando, al parecer pretendían sustraer un coche en Las Arenas.

MAS GRANADAS LACRIMOGENAS: 14,15 HORAS

En vista de que el tercer hombre, a pesar de la rendición de sus compañeros, continuaba disparando, tras desalojar a los vecinos de todos los inmuebles próximos para evitar posibles desgracias personales, la Policía Armada lanzó una nueva serie de granadas lacrimógenas, que llenaron de gases todo el edificio.

Unos minutos después, miembros del Cuerpo General de Policía Armada, conseguían traspasar la puerta de acceso al piso, encontrando en el interior de una de las habitaciones de la casa un hombre tendido en el suelo, herido gravemente en la cabeza, junto al que se encontraban una pistola "Firebird" manchada de sangre y una metralleta.

Trasladado urgentemente al Hospital Provincial, ingresó ya cadáver.

Identificado posteriormente resultó ser Jesús Arteche Ayesta, "Josu", de veintiún años de edad, natural de Ceberio (Vizcaya), que estaba considerado como liberado de ETA y que llevaba un documento de identidad falso a nombre de Javier Urrejola Duñabeitia.

Jesús Arteche Ayesta se encontraba huído de su domicilio desde agosto de 1972, a raíz de la muerte del policía municipal de Galdácano, suponiéndosele implicado en diversos actos terroristas.

Aunque en un principio algunos de los testigos presenciales supusieron que el fallecido activista se había quitado él mismo la vida por encontrar la pistola llena de sangre y poder apreciarse un tiro limpio en la sien, que le atravesaba la cabeza de parte a parte, habrá que esperar al dictamen de la autopsia y el examen pericial para dictaminar las verdaderas causas de la muerte sin miedo a error.

OBJETOS ENCONTRADOS EL PISO

En un registro posterior efectuado en el piso, al parecer alquilado, se encontraron los siguientes objetos: una metralleta de fabricación extranjera, que tiene el número NB 1950, con dos cargadores, uno repleto de munición y otro a medio llenar, con balas tipo "geco" de nueve milímetros "Parabellum"; una pistola "Firebird" con dos cargadores con seis balas.

independentzia!

JOSU ARTETXE Aiesta, Duintasun EREDU

JOSU ARTETXE Aiesta, Zeberion jaio zen 1952ko irailaren 24ean, eta ETAn sartu zenerako erakunde armatuak herrialde hartan bazituen hamarreko batzuk militante. 1972an, hogeitau urte bete gabe zituenean, Poliziaren sarekada zabal batek *Marisolekin* batera ihes egitera behartu zuen; *Marisol*, gazte zeberiotarrari buruz sortzen diren elkarrizketa guztietan aipatzen den mendi-motorra da.

Urtebete beranduago, abenduaren 6ko goizaldean, Poliziak, Donostiako Altza auzoko 13. Zenbakian setiatu zuen Josu Artetxe, eta honek ez zuen bere burua erasotzailen esku utzi nahi izan. Ke negarrazleez bonbardatu zuten seigarren etxebizitza eta arnasa hartu ahal izateko leihora atera zenean, bala batek zulatu zion burua.

Zeberioako Zubialde auzoan, Josuri jarritako plaka. 1983

Ogro operazioa

Josu Artetxeren heriotza, Carrero Blanco hil zuen operazioa baino hamalau egun lehenago gertatu zen. Garaiko prentsak zabaldu zuenez, Josuk bazekien Madrilen prestatzen ari zen operazioaren berri, eta hura ez salatzeke, bizitza emateraino iritsi zen.

Josu etxetik alde egitera behartu zuen operazio polizial berberean atxilotua eta espetxeratua izan zen bere kide batek ere, Josuren heriotzak *Ogro operazioan* izan zuen garrantzia azpimarratzen du. "Espetxetik irten eta egun pare batera, Josurekin elkartu nintzen. Brometan komentatu zidan, ea nola bururatu zitzaigun kalera ateratzea, haiek aterako gintuztenean.

Hasiera batean Madrilgo ekintza hura, bahiketa bat izateko pentsatua zegoen, eta Carreroren biziaren truke preso politikoen askatasuna eskatze-kotan ziren. Josu ekintza hura ez zalatzearren eutsi zion Altza auzoko etxe hartan. Ekintza hura zalbatzearren eman zuen bizia".

Carreroren aurkako atentatua. 1973.

Gerora, Eva Foresten *Operación Ogro* liburuko protagonistek, eta era berean, Carrero Blanco hil zuen *Txikia Komandoko* kideek, Carrero-ren biziarekin amaitu zuen bonbaren detonadorea zapaltzerakoan, Josuk indarra eman ziela aipatzen dute. Honela diote hitzez hitz:

...Llegó a la altura del coche nuestro y yo le dije a Txabi: "Ahora". No vi el coche pero vi que subía el coche. Hizo un ruido sordo...

Txabi: Yo en aquellos momentos, en lo que esperaba la señal de Jon, no me acordaba más que de Josu, no me lo podía quitar de la mente, me lo imaginaba acribillado a balazos porque a Josu lo mataron así, le rodearon la casa más de ciento cincuenta policías y le segaron el cuello a tiros, y yo sentía que él me daba valor y se lo decía a Jon en voz baja.

Y cuando apreté no vi nada, porque desde donde yo estaba era imposible. Tardé también unas décimas en oír la explosión...

Iker: ...yo pregunté, en lo que salía por supuesto, "¿ha salido bien?". Entonces me contestaron, Jon dijo que había sido terrible, se refería a que era una gran explosión, pero dijo terrible; pregunté si el coche había continuado y me dijeron que no, que no habían visto nada. Recuerdo que Jon dijo sólo dos frases: "de lleno" y "ha sido terrible". No me dijo nada más. Y Txabi no decía nada más que: "Josu está vengado", "Josu est vengado" y "Josu me ha dado fuerza". Mikel callaba, y cuando cruzamos Claudio Coello, que vimos el humo, me cogió con fuerzas por los hombros y me dijo emocionado: "Lo hemos conseguido, hemos vencido". Apreté suave el acelerador y hasta el cambio de coche ya no hablamos más...

Ogro operazioaren ondorioak Madrilen.

Bere metraileta hutsez, bakarrik, hamabi orduz egin zien aurre etxea inguratzen zuten berrehun bat poliziri. Poliziarri aurre egiteko erabakian *Ogro operazioak* zer nolako eragina izan zuen jakitea zaila da, baina dudaz kanpoko gauza bakarra hau da: Josu Artetxek buruan zuen tiro bakarra, zen frankotiradore batek, arnasa hartzerakoan leihora hurbildu zenean egina. Honela adierazi zuten Altzako auzokoek eta baita lehen uneetan Poliziak atxilotu zituzten pisuko jabeek ere. Pisuko jabea zen bikoteko emaztea, egun batzuk lehenagó Areetan, Jon Pagazarekin batera hildako Joxe Etxeberria *Beltza* ETako militantearen arreba zen.

Familiaren Hiruharatzeta baserrian, Zeberion, bizi izan zen Josu hamar urte bete arte. Adin horretan fraile pasionisten Gabiriako ikastetxera bidali zuten eta beranduago, kaputxinoen Zornotzako komentura. "Harrezkero ez zuen berriro ikasi nahi -dio amak- eta, hamasei urterekin, zurgindegi batean hasi zen lanean. Handik denbora batera, Juan Manuel anaia zaharrarekin lanean jarri zen, hark zabaldu berria zuen elektrindarreko enpresa batean. Polizia atzean zuelako aldegin zuen egunean, Zeberiko etxe batean instalazio elektrikoa egiten ari zen".

Hiruharatzeta baserria Zeberion

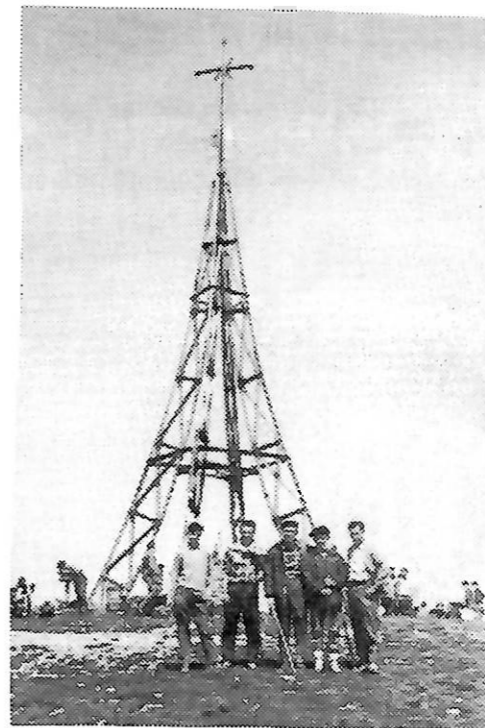
Etorki dantza taldean

Josuren ibilbide politikoa EGIIn hasi zen, Ugaoko Etorki dantza taldearen inguruan zebilen lagunarte handiaren eraginez. "Inguruko herrietan erakustaldiez gain, mendiko ibilaldiak antolatzen ziren, Aberri Egunerako deialdietara joaten ginen, eta baita Aralarreko San Miguel eta Gorbeiaiko kontzentrazioetara ere. Azken hauek, esanahi politikoko ekitaldiak izan arren, batez ere folkloriko hutsak izaten ziren", kontatzen du gerora ETAKoa izango zen talde hartako beste partaide batek. Josuk euskal kulturari bultzatzaile egiteko beharra ikusten zuen, eta dantzen inguruan ibili zen denbora batez.

Basauriko *Edurre* taldean ere ibili izan zen Josu. "Josuren eskua edozertarako prest zegoen". Gogoratzen dutenez "oraindik ikus daiteke, Josuk berak eginiko Basauriko Arizko ermitako atea". Garai hartan *Edurre* dantza taldeko entsaio lekua izan zen ermita hura. "Josuren prozesua oso geldoa izan zen.

Garai hartan, hamabost urte zituela, nazio arazoa garbi zeukan baina zurgindegiko lanak errealitate sozialera ere zabaldu zizkion begiak". "Josuk ETAn sartzeko erabakia ez zuen egun batetik bestera hartu. Gauzak asko pentsatzen zituen. Baina erabakia hartzen zuenean, aldaezina zen".

"EGIn ari zen militatzen, Mendigoizaletan. Egia esan, libre zeukan denbora bakarra igande arratsaldetako zen. Lantegian amaitzen zuenean, beti zeukan zer egina etxean. Josuk bere lagunak baino denbora gehiago behar izan zuen erabakia hartzeko.

Azkenik, Josuk erabakia hartu zuen." Josuk, EGI eta bere idealen arteko alde geroz eta handiagoa zela ikusten zuen, eta Euskadi Ta Askatasunako kide izateko erabakia hartu zuen. Ezagutzen genuenok bagenekien erabaki hura azkeneraino eramango zuela. Horrelakoa baitzen Josu".

1971ean, ETAK Basaurin bilatu zituen militanteak. Josu Artetxe haietakoa izan zen eta, hasiera batean, adar kulturean sartu ziren guztiak, Basaurin komandoa osatu arte. Herri bizkaitar hartan errepresio itzela izan zen aurreko urteetan, 1966ko azarotik 1967ko maiatzera iraun zuen Bandetako greba eta gero, baina urte haietan langile dinamika bizkortzen hasi zen oster.

"Komandoaren barruan Josuk *Irkus* hartu zuen gerra izena, *Alicates* bezala ezagutzen bazuten ere". Halere, ezagunek Jesus deitzen zioten, eta berak behin eta berriro bere izena Josu zela esaten zien.

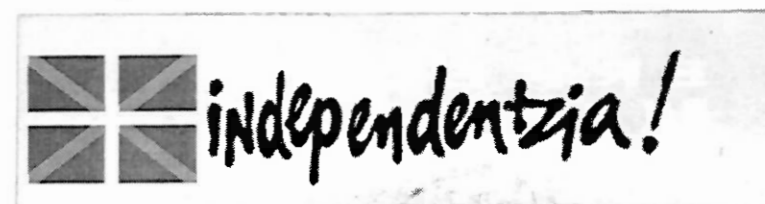
Ezkutuko lehen gaueskolak azkartzea, propaganda banatzea eta adar militarrek lehertaraziko zituen oroitarri frankistei buruzko informazioa jasotzea, Josuk ETArekin baitan egindako lehen lanak izan ziren. Horrekin batera prestakuntzako hitzaldietara eta ikastaroetara ere joaten zen. Urte haietan, oso jende gutxik zeukan ibilgailurik, eta gazte gehienek, Josu Artetxeren ETako kide hauek barne, garraiorako Orduñatik Bilborako trena eta autobusak besterik ez zituen. Ez da harrizkoa, beraz, urteak pasatuta ere, Josuren Marisol motorra, lagunek halako maitasunez gogoratzea, propaganda banatzeko ezinbesteko tresna kutuna zutelako.

Familian ez dute usaitu ere egiten Josu ETakoa izan daitekeenik. "Etxean ez zen inoiz politikaz berbarik egiten. Gure aitak, 36ko gerra aurretik egin zuen soldadutza, eta batailoi sozialista batean zebilen anaia hil zioten, baina politika ez zen inoiz solasgaia, ez zitzaion horretaz aritzea gustatzen".

1972ko uda baino apur bat lehenago, Josu Artetxek Basauriko komandoa utzi eta Ugaora jotzen du, han komando berria osatzen. Hala ere, ez zuen harremana galdu lagun zaharrekin. "Gazte alaia zen, normala eta oso jatorra. Dantzan nahiko txarra zen, baina Zahagi dantzan ederto egiten zuen zahagi eramalearen papera".

Hilabeteak geroago, 1972ko abuztuaren 31an, Josuk herbesterako bidea hartzen du motorraz. Operazio polizialaren berri izan zuen bezain pronto, Marisolekin batera, Basauriko lagun baten etxera doa abiada osoan. Baina guardia zibila bera baino azkarrago ibili da, eta heltzen denerako Josuren kidea txakurren esku dago. Goardia Zibilaren Zornotzako koartele-tik pasatzerakoan, ziztu zorrotz batek bihotza astindu dio. Uste du Goardia Zibila gainean duela eta topean eragiten dio motorrari. Jaisten ari ziren tren-bideko hesien kontra jotzen du ia-ia, ziztuak trena bazetorrela iragartzen baizuen". Anekdotak hori Josuk berak urtebete beranduago kontatuko zion lagun baten amari, preso biren aita hil zelako erakundearen doluminak ematera herrira itzuli zenean.

**DEMOKRAZIA
EUSKAL
HERRIARENTZAT**

Ihesaldiko istripu eta anekdotaren atzean, Bizkaian egondako bi ekintza eta Poliziaren operazio zabalak egon ziren. 1972ko abuztuaren 29an Galdakaoko udal-tzain bat hil zuten tiroketa batean eta, egun beretsuan, Ugaoko alkate faxista ezaguna zen Landaluceren txaletean bonba batek eztanda egin zuen. Bi gertakari haien ondotik ia hirurogeita hamar pertsona atxilotu zituzten; ETAko adar ezberdinetako militanteak tartean ziren eta baita Josuren kide batzuk ere. Josuren fa-miliaren etxera ere joan ziren goardia zibilak, baina Josu ez zegoen han. Basauritik alde egin zuenean, etxerako bidea hartzen du, baina oraingo honetan ez da baserrian geldituko. Behar zituenak hartu eta Untzetapikurako bidea hartzen du, artzai txabola batean egun batzuz izkutatzeko asmoz. Muga pasatu aurretik hilabete egin zuen ere Bilboko etxebizitza batean ezkutatuta.

Berarekin gordeta izan zen kide batek, "goitik beherako abertzale" bezala gogoratzen du. "Iparraldera iritsi ginenean, erakundeko batek galdetu zigun ea komandoetan ibiltzeko prest geunden. Bera barrualdera itzultzeko prest zegoela eta baietz erantzun zuen.

Egun haietan errefuxiatuen kanporatzeak hasi ziren, eta Baionan gose greba egiten ari ziren Errefuxiatu Politikoen Estatutua eskatzeko. Josu, Hegoaldera joan zedin pentsatua zegoenez, ez zen etxetik askotan irteten, kalean harrapa ez zezaten".

Hamar bider ere gauza bera egingo nukeen.

Josurekin ETAn izandako lagun batek "persona sentikor eta lanegile" bezela definitzen du. Parranda egitea gogoko zuen, eta berarekin brometan ibiltzea posiblea bazen ere, gustatzen zitzaion neskari buruz edota ideal politikoei buruz bromaren bat eginez gero, beti zetorren zehozer bueltan. Ez zituen inolako bromak batere gogoko".

Familiak eta Roman anaiak bereziki, sarritan egiten zioten bisita Hendaiako bizilekuan hasieran, eta Baionakoan ondoren. "Ez zuen aipamenik egiten bere militante bizitzaz. Behin eta birritan esaten genion hura alde batera usteko; pentsamolde berbera genuen, baina ikusten genuen bukaera beti txarra izaten zela. Bizitzaz gozaten ikustea gustatuko litzaiguke, beste edozeinek bezela, baina bere erabakia tinkoa zen. Familiako ezagun batzuen bidez, Parisen lan egiteko aukera zeukan, baina ez zuen inoiz onartu. Ikusi nuen azken aldia 1973ko irailean izan zen, hil baino hiru hilabete lehenago. Orduan ikusi nion pistola. Ostera ere, esan nion usteko, eta berak esan zuen hamar bider jaiota ere, hamar biderrez gauza bera egingo zukeela. Ez genuen gehiagotan ikusi".

Altzan setiatuta

1972ko abuztu-irailean, atxilotutako Josuren kide gehienak, preso zeuden bera Gipuzkoan V. Biltzarreko adar militarreko liberatu bezala ari zen bitartean. 1977an emandako amnistia partzialarekin aterako ziren kalera. "Lehenengo berria eguerdian jaso genuen, telebistako telediarioan. Orduan "Josu Artetxe ETAko militantea" hil zela zioten eta, gero, gaueko albistegian, suizidioaren bertsioaz intoxikatzen hasi ziren. Inork ez zuen sinetsi, ez epetxean ez kalean". "Josuk -jarraitzen du beste lagun batek - bazekien zertan ari zen. Urte hartan bertan, *Beltza, Pagaza* eta *Txikia* hil zituzten, eta urtebete lehenago, Jonan Aranguren *Iharra*. Josuk ederto zekien zer nolako arriskutan zebilen eta uste dut azkeneraino bereganatu zuela hartutako konpromezua".

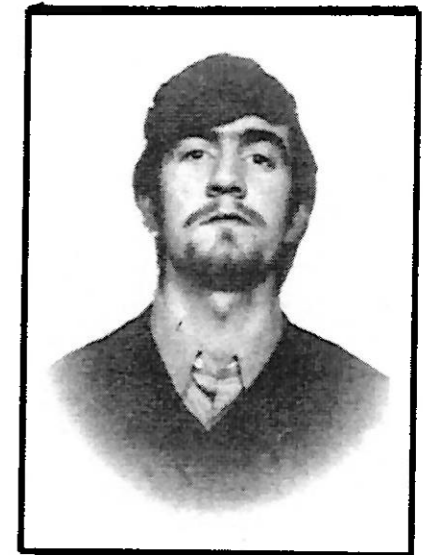
Josu Artetxe 1973ko abenduaren 6an hil zuten. Altzako etxebizitza batean zegoen, pisuko jabeak ziren senar- emaztearekin batera. Bikoteak poliziari entregatzea erabaki zuen eta Josu etxe barruan gelditu zen, bere metraileta soilaz poliziei aurre egiteko. Polizia Armatuko agente bereziek eta Brigada Sozialeko inspektoreek, "sekreta" deituek, inguru guztia hartu zuten eta pisuari eraso egin zioten. Metrailetako arrafagak eta ke negarrarazleak erabili zituzten. Josu leihora hurbildu zen arnasa hartu ahal izateko eta burua zulatu zion tiro batek hil zuen, ia momentuan.

Aita eta amak, lagun batek lagunduta, Polloeko hilerri donostiarrera jo zuten, gorpua kargu hartzeko. Oraindik ere gogoan dute Poliziaren probokazio andana mingarria.

Hil ondoren ere, Artetxe familiak telefono dei anonimoak, arakaldiak eta goardia zibilaren bisitak jasan behar izan zituen. Anaietako bat atxilotu ere egin zuten.

Aita handik lasterrera hilgo zen baina, hala ere, Josuren ama den Florentina Aiestak bestelako oroitzapenak ditu nabarmentzen: "Guri bisita egitera etorri ziren pertsona ugariak -auzokoek, lagunak, herriko harakinak, edota Lazkaotik eta Bizkaiko herri askotatik etorritakoek- oso oroitzapen atsegina utzi zidaten".

Guztiz gain, azkenik, seme altu eta argal haren itzala gelditzen zaio amari, "anaien arteko ordenatuena", "gaztetxo fidel eta jator" bezala definitzen duena. "Ez zuen maliziarik", dio, eta uste du horrexek galdu zuela azken uneetan.

**JOSU ARTETXE AIESTAK
XXV URTEGUREN
ALTZAN HIL ZUTEN 1973. EKO
ABENDUAREN 6AN**

Josuren ama den Florentina Aiestagaz elkarrizketa

Florentina Aiesta Goikoetxea, Huriondon jaioa, Hiruaratxetako Martin Artetxe Etxabegaz ezkondu zen. Gaur, etxeko sutean Josu semeaz berbetan hasi da.

- Zelango mutile zan Josu?

- Josu, ondiño gaztea zala, mutil fiñe, onegia zan. Errekaduk agindu ezker, laster egingo eban *Kalletik* biajea. Mutil kapaza, noblea, asko balio ebana.

- Zer akordetan zara Josuk hemen egindako atzenengo egunaz?

- Gauza asko haregaz, gauza asko. Oyan egoten naz pentsetan. Hemetik joan zan, guardiek bere atzean ebizela eta iluntze baten etorri zen,

- Ama ipiñeztu bokadillu apur bat.

Ipiñi neutsen pernilegaz eta,

- Seme nora zoaz ba.

- Hurrin ez.

Loiten Untzetabera gizajoa joan zen. Hurrengo goizean beste anajeak esanda eukozan, baten bat bille ez badator geituteko berari. Inor ez zen etorri eta ordukoxe goizean joan, eta gehiago ez da etorri.

- Nondik alde egin eban?

- Zeberioko Plazan etxe bat egiten, han egoan beharren, eta han poliziok presentau jakozan, eta atzeko lehiotik salto eginda, martxau eban. Roman Anajea etxeratu eta,

- Josuk martxau dau.

Eta amak:

- Josuk nora martxau dau ba, nora?

- Ez dakit nora martxau dauen.

(*Florentinak negarrari ekiten dio...*)

- Iparraldean ere bisitatu zenuen

- Bai, *Anaiartera* ikustera joan nintzen, eta eskillaretan bera ikusiaz naste, jausi egin nintzen.

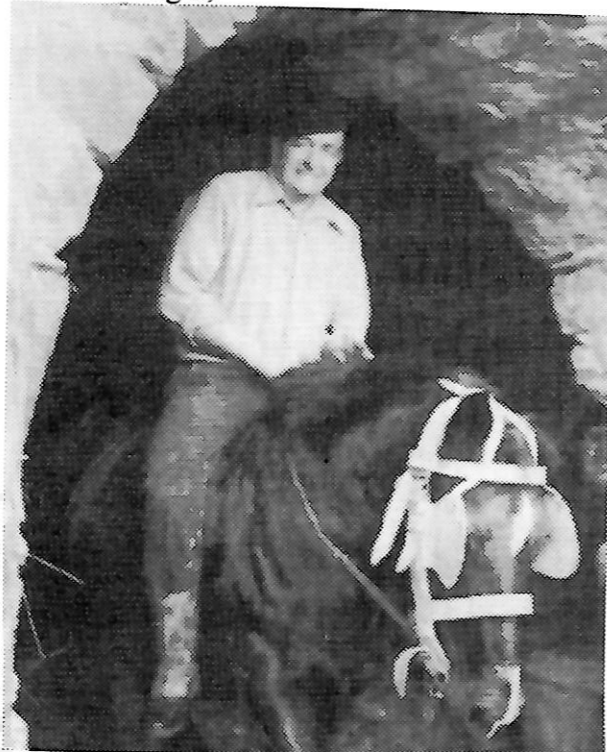
- Semetxua nora etorri zara, esan neutson. Eta Josuk, besotik hartu eta gora eroan ninduen.

- Heriotz ondoko momentu gogorak

- Norbere umea modu horretan joan beharraz ez daukat beste penarik. Gaixo batetik izan bazan, iruntsi behar dozu, baye holan joan beharra. Auzokoak gaubeilan laguntan egon ziran: Nikasia, Errufina, Jesusa, Zeferina,... Eta inguru hau guardiz beterik. Entierrure be jendea joatea galazota egoan. Guardi Zibilak Harrizkozubitik ez eban itxiten pasetan jendea. Gure mutile modu horretan joan beharraz, da daukoda pena...

- Eta Martin senarra?

- Martin senarra bronkioetatik txarto ebilen, eta bigarren urteko mezara bihorrean bajatu behar izan eban. Josu hil, eta bi urtetara Martin hil zan. Semearen heriotzak senarrari ez eutson onik egin, eta erdi bez.

Florentina Aiesta, 84 urtegaz sutondoan. 1998

- 25 urte hauek zelan pasatu dozuz?

- Jaungoikoari esker, negarraldi asko eginda. Iñok pentsetan ez dauzen negarrak egin dodaz... (*Florentinaren negarraldia*). Zenbat bider negar egin dodan, eta berton gogortu egin naz. 25 urte luzeak dira, ondo joan ezker labur, baye gure kasuan, egun txar asko pasau dot. Hainbeste ofizio eukita joan zan moduan joatea, haren hutsunea ez da ahiztuten.

- Josuren heriotzak zeozertarako balio beharko dau?

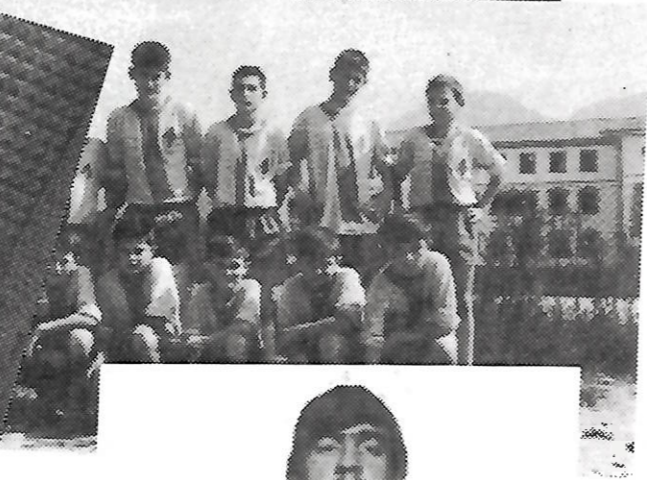
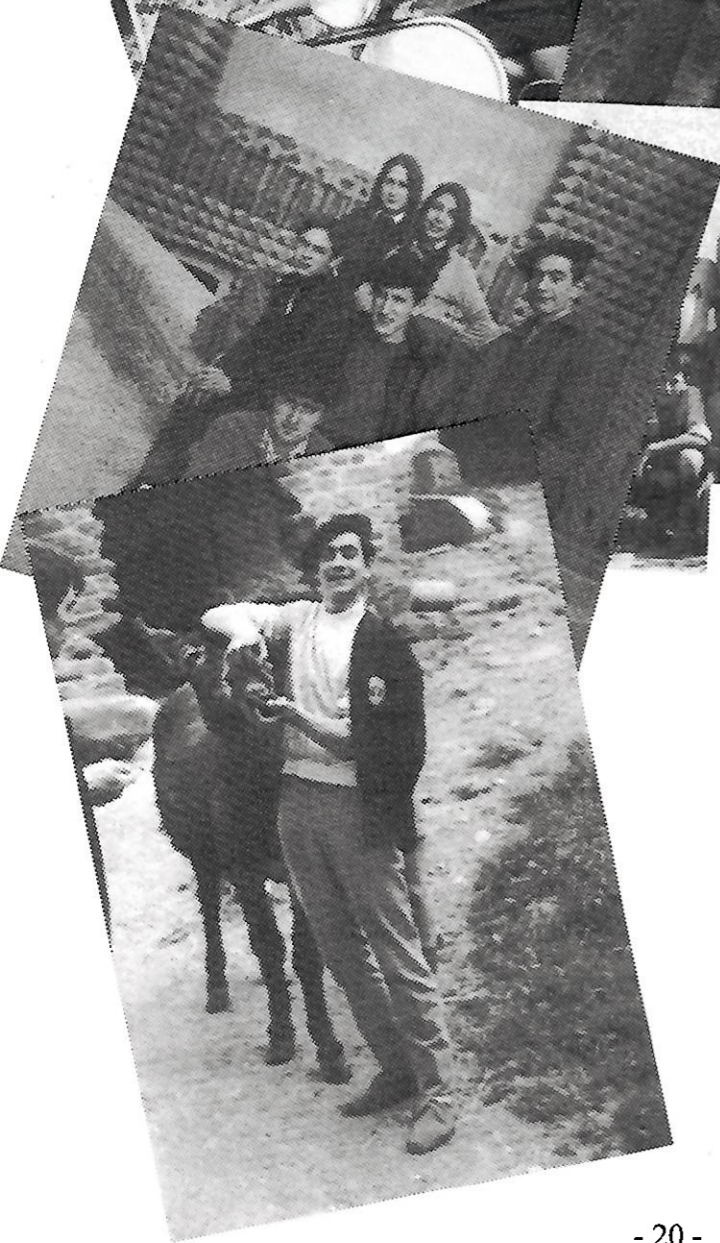
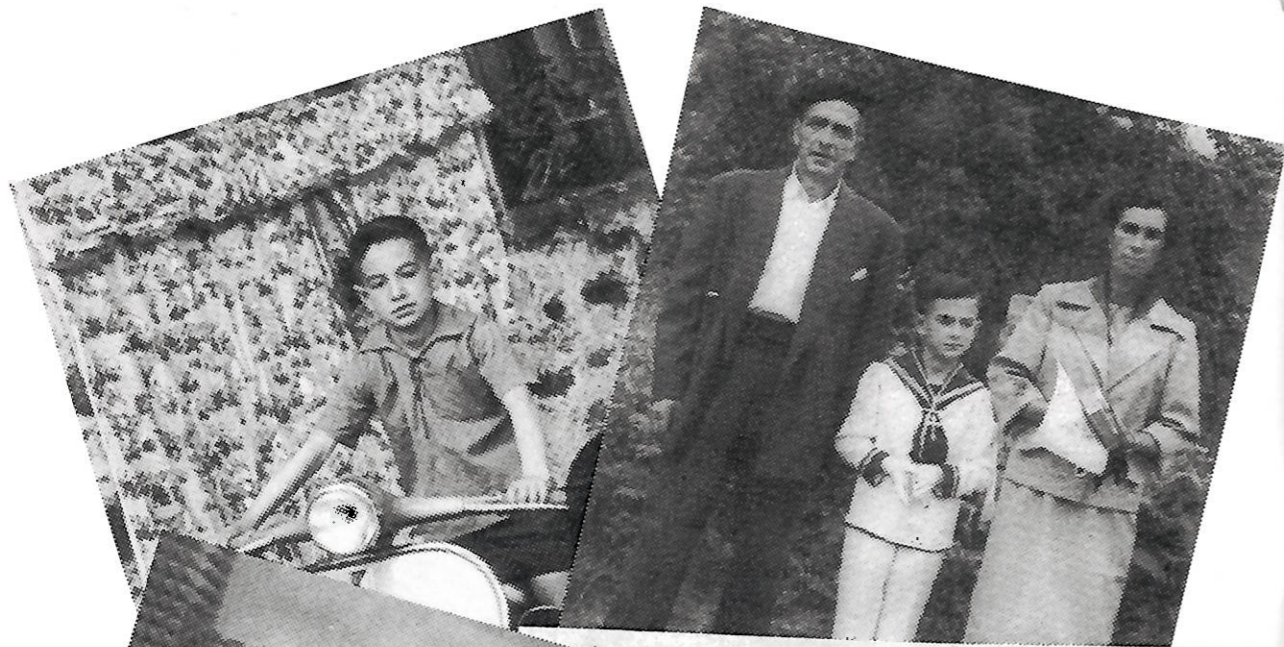
- Bakea, osteiko gazteentzak... sikaner disfrutau deiela. Josuk bere bizitza emon eban. Bakea egin daitela. Bakea diruegaz ez da pagetan. Etorkizuna hobe datorrela. Gureak suerte txarra euki eban. Hain txarra ze, baten batek pagau behar dau eta. Bakea gauza handia da. Onerako izan daitela.

- Besterik Florentina?

- Omenaldian parte hartuten dozuen guztioi eskerrak. Neu ez noa, ez naz kapaz, ez dot balio hango berbak entzuteko. Nik mezea entzungo dot, baina ni etxera ekarri gero.

Hiruaratxeta baserriko su epelean itxiten dugu Florentina andre baliotsua, gaur 84 urte izanik, eta egun 25 urte erahil zuteneko Josuz, mundu bat balio eban mutilaz akordetan, bere semeaz gogoetan...

Benetan maite banozu be ez nitzaz negar egin, otoi, otoi, Jaunak batu gaizan barrero.

Arietxe eta Ayesta'tar Jose

**GAZTEA
IL DA**

Donostia 1973ko Abenduaren 2an

31 urte zituela. Azken igurtza ariarik

(GOIAN BEGO)

Bere gurasoak: Juan Martin eta Fiorentino; anaiek: Juan Manuel eta Roman; ezkon-arreba: Eguski-zat'ar Divina; osaba-izeko, lengusu eta gañerako senideak.

Ikaskide bat akordun

Eup Josu, babil eztok:

Elkarregaz hitanoa jerabilgun eta oin, ez nok beste modu batera hasiko. Santa Kurtzeko eskolan ezetu, eta len komuniñoa be batera ein gañoan, eguna be akordun jaukoat, 1959ko maiatzaren 17a, ze konturau barik, samaraino mozkortu in nintzoan.

Hik Josu, lagun asko eukazan eta Huriondokoak be ezeunek hitzako. Hareik bazkaria jekardien eskolara, eta gu harei begire, iñon bazkaria norbere etxekoa baño hobeza zalakoan edo...

Kinta berekoak beti olgetan ibiltzen giñoazan: marroka, txapak, iturriek, tiragomak, txirrintolak,... Baye, akordun jaukoadana zera dok: hi Josu, Olatzarreko Jose Angel eta Juan Antonio, Untzetako Ketxu, Iñaki,... Hi heu, Mintegirako pistan paraute, eskolako tellatu ganetik harriak botetan induzen, eta beko errekara allegau. Damian Legardengoak be bardin, eta beste guztiok. Neu be gitxigo ez nintzoan izango, eta probau neuan probau, baye jaurtiz batera, mutilen klaseko kristala, zatz! apurtu ñeuan. Maistrak orduko egunean, bazkaiten joan barik kastigau jostan.

Halango urte baten, motorrez etorri zonan Aita Luzio kalmeldarra, kasku eta tunika zarragaz, eskolatik 3 mutil Zornotzako Konbentura proba egitera eroateko.

Eta joan, hi, Ketxu eta hirurok joan giñoazan. Latinez *rosa-rosae* irikasten jebirdian, baye Ketxuk eta biok, beste herritako mutilen kontra burrekaldiak egiten gustorago ibiltzen gintzozan. Horregatik, 10 egun bertan egin eta gero, geu Arkulandara bueltau giñan, txori-habiak, edo tripalak eragiten zituezan okeran berdeak topetara. Ordukoa dok, 1963ko abuztukoa, goian jauen argazkia: goien ezkerretik bigarrena Ketxu Idirin dok, eta bigarren hiladan, erdi erdian biok gauzek elkarren ondoan.

Hi formalago hintzen, eta harrezkero, Josu urte desberdinetan komentu bizitzan egon hintzan, denboraz, jakintza maila ona lortuz. Handik urten eta beharren hasi hintzan, eta gero ETAn sartu, Euskal Herriaren alde heure bizitza emon arte. Maisutza ikasten nembilela, Zurbaran-barri eskolan praktikak egiten, hire heriotzaren barri hartu ñeuan...

Baye, maisu handia heu be izan haiz Josu, heuk irakatsi eustak besteen alde euskal ardura eukitea zer doan. Heuk jakin barik baok pe, irakaspén ugari emon dostezak, eta guzti horregatik Josu, gogoeta honen bitartez, eskerrik beroenak emon gure deuzat. Ikusi arte!

Arkulandako Txerif

Sokoatik Laudioraino

Eskerrik asko Josu: hoy, 25 años después de que las balas franquistas acabaran con tu generosa vida, en plena juventud, lleno de ideales, ansias de libertad y amor a Euskal Herria.

Desde que te conocí en Sokoa, has supuesto un ejemplo de entrega a nuestra causa, y en cada aniversario en que hemos querido homenajearte y recordar tu gran aportación a la lucha por la liberación de nuestro Pueblo, hemos salido reforzados y con el compromiso de seguir tus pasos y tu ejemplo.

Que tu lucha y la de los como tú han dado su vida por Euskadi no ha sido inútil, se ve hoy más claro que nunca, y ante quienes cantaban un *réquiem* por nuestro Pueblo, pensando que ya estaba muerto, gritamos hoy con energía que está más viva que nunca Euskal Herria.

Pablo Gorostiaga.

Todo, gracias a quienes dándolo todo, sin límites, no dudásteis en convertirnos en semilla de libertad, aún a sabiendas de que el ciclo reproductivo pudiera ser largo, pero lo más importante era que ese ejemplo nuestro germinó dando una planta con sus flores y frutos.

Esa fuerte y resistente planta ha sido la organización a la que pertenecisteis, que a pesar de todos los ataques sufridos ha sobrevivido. Sus flores más hermosas son l@s pres@s que hoy pueblan las cárceles del opresor, y quienes tienen que refugiarse apartados de la savia que nutre la vida de este Pueblo, y los frutos son estas condiciones en las que hoy nos encontramos para encarar el proceso de Construcción Nacional que abordamos, reclamando el reconocimiento de los derechos que corresponden a Nuestra Nación.

Por todo ello, de nuevo eskerrik asko Josu!

ALTERNATIBA DEMOKRATIKOA

LEPOAN HARTU

La-la-ra
la-la-ra la-la la-la-ra
Lepoan hartu ta segi aurrera!
Lepoan hartu ta segi aurrera!.

Gazte bat lurrean aurkitu dugu,
lore gorritz beterik kolkoa...
burdiñen artetik ihesi dator
Euskal gaztediaren oihua!
Mutilak eskuak elkar gurutza
ekin ta bultza
denok batera
bidean anai erortzen bazaik
lepoan hartu ta segi aurrera.

Ez dugu beldurrik
ez dugu lotsarik
nor garen
zer garen
aitortzeko!
Ez gaituk lapurrak
ez eta txakurrak
kataiaz loturik ibiltzeko!
Gizonak bagara
jo zagon aurrera
gure Herriaren jabe egin arte
askatasunaren hegal azpian
kabia egiten ohituak gare
ibiltzen aspaldi ikasia dugu
otsoak eskutik hartu gabe.

Arrotzek ezpataz hil nahi banaute
izutuko gaituztelakoan
zutitu ta euskaraz mintzatuko naiz
nere hiltzailearen aurrean.
Mutilak ez gero nigarririk ein
erortzen banaiz
gau ilunean
izar berri bat piztutzeroa noa
Euskal Herriko zeru gainean...

Hego Euskal Herrian egiazko
demokrazia eraiki dadin, gure
Autodeterminazio
eskubidea eta gure
lurraldetasuna errekonozituko
ditu Estatu espainiarrak eta,
ondorioz, euskal herritarrok
erabakitzen duguna errespetatzera
konprometituko da.

Euskal gizarte osoa
inplikatu eta zuzeneko
partehartzearen bitartez,
nolako Euskal herria nahi dugun
erabakiko dugu. Eztatanda eta
erabakitze prozesu hau euskal
herritarroi soilik dagokigu eta, beraz,
euskal gizartea izango da hartu beha-
rreko erabakien **sujeitu bakarra**

Prozesua benetan
demokratikoa izan dadin, preso,
errefuxiatu, eta deportatu
eskubartzeari ahalbideratuko duen
amnistia emango da.

Aipatutako edukinak akordio
bidez lortu eta bermatzen direnean
bere iharduera armatua
geldituko duela adierazten du
ETAK.

Euskal Presoak Euskal Herrira

Euskal preso guzi k Euskal • Herrira or in

Ez adiorik, Alikates:

En todo el tiempo que ha transcurrido hasta hoy, han pasado muchas cosas, pero qué te voy a contar, cuando has estado observando desde la cumbre del Untzetapiku, viendo la lucha que hemos llevado desde que cogimos tu relevo. Ya que esos pequeños pilares que persisten con tu trabajo callado, tu aliento, tu esperanza, sólo roto por la muerte, hizo que otros emprendiéramos el camino con entusiasmo y voluntad de seguir adelante.

Hoy, nos encontramos, con nuestra mayor ilusión de poder establecer las bases, para que tantos *amig@s* y *compañer@s* de lucha, que han sufrido en sus carnes la tortura, la cárcel, el exilio, los sinsabores de algunos retrocesos, hasta lo más doloroso como la pérdida de la vida, entre ellos un amigo común Javi Goroztiza; también nos encontramos con las alegrías, las cosas bien hechas, las pequeñas batallas ganadas, el ver como han ido tomando el relevo varias generaciones de jóvenes con la ilusión de la victoria, llevándonos al mismo fin que te llevó a tí a tomar las armas por la liberación nacional y social de nuestra Euskal Herria.

Recuerdo como si fuera hoy el momento de tu muerte. Me encontraba en la cárcel de Basauri con los compañeros de organización, cuando por la televisión dieron la noticia de que la policía te tenía cercado en un piso de Altza. Fue un duro golpe, nuestra angustia era un simple punto en el océano comparando con los terribles momentos que tuviste que pasar en soledad defendiendo lo más querido para tí, nuestra Euskal Herria. No podía quitarme de la cabeza esos momentos y llegó la fatal noticia de que te habían asesinado. Aquel momento me impactó tanto, que hoy todavía me sigue impactando; es de las cosas que piensas que nunca deberían suceder, pero hay que admitir que muchas veces la vuelta a la realidad es cruel y por mucho que se quiera no se puede cambiar.

Si alguna vez he llorado de rabia e impotencia fue en ese momento, además mi aita también nos había dejado y todo este cúmulo de situaciones de ver morir a dos seres queridos me ha sido difícil de superarlos.

Pero también me gusta recordarte en los muchos momentos que pasamos con humor y alegría y así presentar algunos pasajes de tu corta vida. Cuando íbamos a la romería de Santa Lucía o San Segismundo, o tu gran afición al montañismo, tu amor por las motos, que hasta pusiste el nombre de chica a la que tenías: "Marisol", la defensa de la cultura vasca, del grupo de danzas "Etorki", de Ugao, de tu amor y defensa del euskera, de tu sentido de justicia social y eso que en aquellos tiempos campeaba el duro franquismo. En fin, eras un hombre sencillo, un euskaldun que salía por todos los poros de tu cuerpo. Pero, sobre todo, sobresalía tu personalidad, tu profunda conciencia abertzale que la exteriorizabas animando a *tod@s* tus *compañer@s* y *amig@s* para poder seguir adelante en la lucha por la INDEPENDENCIA y el SOCIALISMO.

Como dice un poeta que no recuerdo su nombre, pero que hace justicia a *tod@s* *l@s* *compañer@s* que han dado la vida por

Euskal Herria:

*Somos de donde nace el viento
y crece el roble
de donde un pueblo lucha
hasta morir
por gritar: ¡LIBERTAD!*

En fin, como te comentaba, sigues entre nosotros, noto tus ganas de luchar, tus ilusiones, tu fuerza, que ha hecho que *compañer@s* y *amig@s* hayamos seguido luchando y así hacerte el mejor homenaje, pues eras y eres el mejor gudari revolucionario.

Gero arte Josu

Iñaki Egiluz Sagastizabal
Cádizeko Puerton espetxean preso

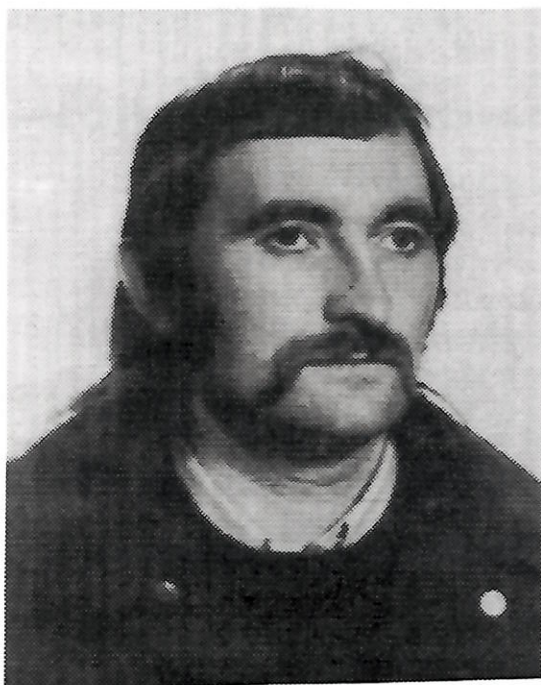

EUSKALDUNAK DIRELAKO

PRESOAK EUSKAL HERRIRA

1973. urtean jausitako gudariak

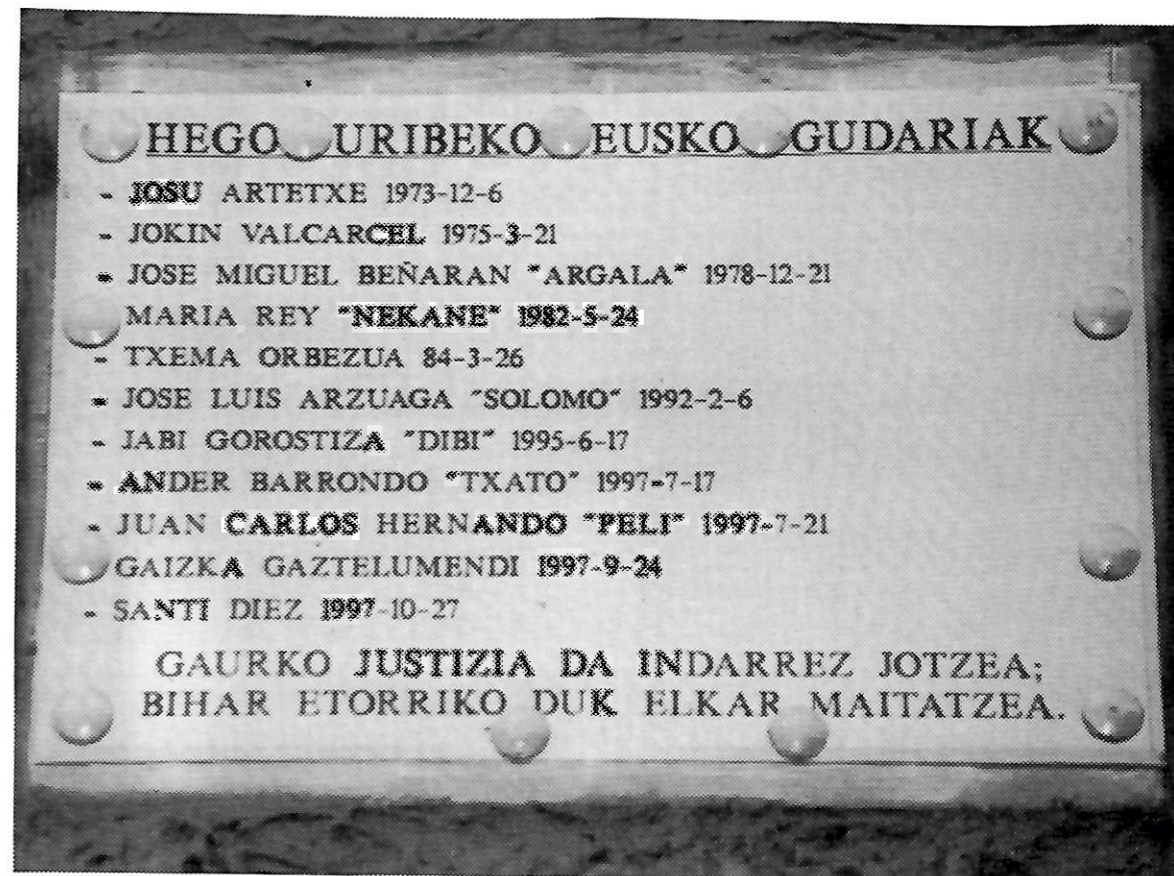
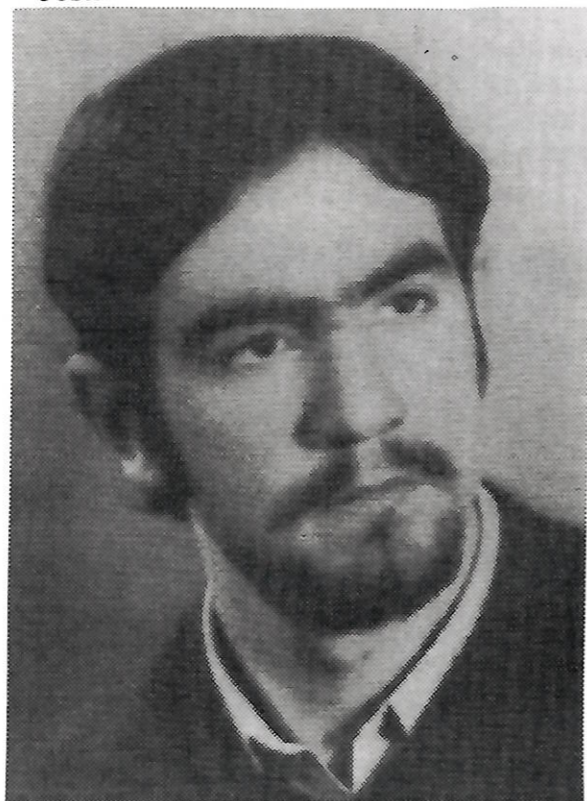
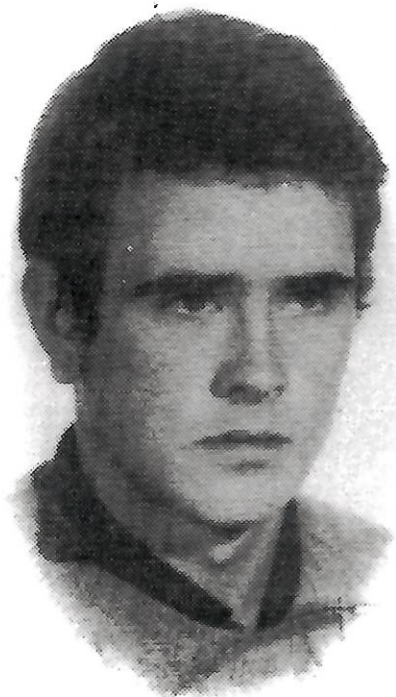
Txikia

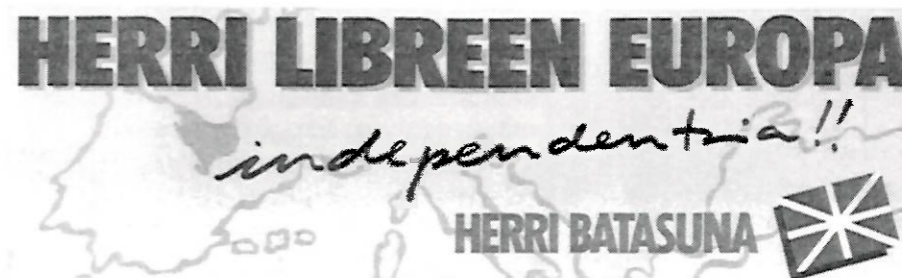
Beltza

Pagaza

Josu

Artanda mendian aurten jarritako plaka.

**Quebecoko
hauteskundeak**
Autodeterminazioari
ateak zabal
diezaizkikeen
bozak bihar
..... 20-22

«Presoak Euskal Herrira» aldarrikapena bere egin du euskal gizarteak Bilboko kaleetan

Ordezkaritza politiko, sozial eta sindikal zabalak legea betetzeko exijitu du aho batez

politika

■ **Udalen Biltzarra martxan jartzea lehenetsi du HBK Batzar Nagusian**
HBK epe motzean Udalen Biltzarra abiatzeari eman zion lehen-tasuna atzo, Elorriko Batzar Nagusian. Euskal Herri osorako erakunde bat izatea premiazkoa dela nabarmendu zuten. Udal hauteskundeei EH sigilekin aurkeztea ere onetsi zuten. → 7

gizartea

■ **Federiko Krutwigen errautsak haizatu dituzte Laidako hondartzan** → 9
.....
■ **'Egin'-en lekukoa hartuko duen egunkari berriaren izena esango dute gaur Belodromoko festa handian** → 10

ekonomia

■ **Euskal nekazaritzak etsipenez begiratzen die Europatik datozen erreformei** → 16

kirola

■ **Racing-Reala, Athletic-Mallorca eta Villarreal-Alaves parez-pare gaur** → 26-28

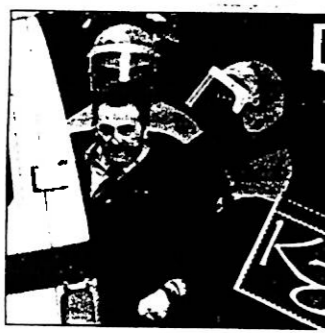
kultura

■ **etikarizketa**
Joan Mari Irigoien: «Jarritako gaien inguruan koadro geldiak eskaini nahi izan ditut» → 35

■ **MILAKA LAGUNEK** Euskal presoak Gaborak baino lehen Euskal Herriratzeko aldarrikatu zuten atzo Bilbon, Senideak eta Gureak elkarrekin antolatutako manifestazioan. Kopururik eman ez bazen ere, manifestazioa izugarri jendetsua izan zen: burua udaletxera irtiti zenean, atzealdean Autonomia kalearen erdialdean zegoen artean. Ekimena euskal gizartearen aniztasunaren erakusgarri izan zen. EH, EA, IU eta norbanako gisa EAJko ordezkaritza zabalak bildu zuten. Guztiek legea betetzeko, presoan eskubide behinenak errespetatzeko eskatu zuten. Madariaga Senideen ordezkariek adierazi zuten, «elkarlanerako gune honetara, herri honen eskubideen zantzetari aurre egin ez ezik, etorkizun baketsu bat eraikitzen ere lagundu behar du». → 4-6

Manifestazioaren ikuspegi orokorra Sibioko Antsoomia kalean. XOUSE SEMAL

Karmelo Landa,
urtebeteko
espetxealdiaren
hausnarketa Basauritik

«Kontua ez da gu kartzelan gaudela. Kontua da ea Euskal Herri honek askatasuna eta demokrazia izango duen, berandu baino lehen...»

LIBURUDENDA
OKENDO KALEA, 4
Tel.: 943 42 82 89
DONOSTIA

Hontza
Eta orain aukerako liburuak
ELKANO. 7

Alcalatik Ugaora

Aupa burkideok:

Josuren erahilketa basatiaren mende laurden luzea igaro denean, une garrantzitsu hauetan azpimaratzekoa da gaur ere borrokatzen jarraitzen dugula, garai hartan borrokatzen ari ginen helburuengatik.

Garai hartako etsaiek, gure Herriaren zapaltzaileek, eta gaurkoek, ardatz berdinen inguruan mugitzen dute bere zapalkuntza, Konstituzio Espaniarra eta Espaniaren batasun haustezinean hain zuzen biltzen dituen mezua, errepresioan oinarritutako «una, grande y libre», baizik ez da.

Ukatzerik ez dago urte hauetan urrats handiak eman ditugula eta, gaurtik aurrera, eman beharko ditugunak ez direla errazak izango. Ez dugu ahaztu behar E.T.A.k su-etenaren aldarrikapenean zabaldutako mezua, hau da, hitza herriari eman behar zaiola, herriak erabaki behar duela Euskal Herriaren geroa. Mezu horrek Euskal Herri subirano baten eraikuntza eguneroko lanean oinarritu behar dugula esan nahi du, beraz, denoi dagokigu ahal duguna ematea eta egitea, gutxi batzuk dana ematen jarrai ez dezaten.

Eman diren urratsak, txiki eta handiak, ur tantak baizik ez dira gure eusko lurak asetzeko behar duenarekin parekatuz. Asko bada gelditzen zaiguna, ez da txikiagoa Euskal Herria independente bat lortzeko dugun gogoa, ziur naiz denon lanarekin lortuko dugula.

Esan beharrik ez dago Josu gudariari egiten diogun omenaldi hau, borroka bidean erori diren, espetxean eta herbestean dauden ugaotar beste gudariei ere zabaltzen diedala. Herriak ez zaituzte ahaztuko!

*Izan direlako, gara.
Eta garelako, izango dira!*

Gogor eta orain arte
bezain adoretu jarrai!

*Gora Euskadi Askatuta!
Gora Euskadi Sozialista!*

Josu Urrutikoetxea

Belaunaldiz belaunaldi* euskal independentzira

Josu Artetxe Aiesta zeberiotar abertzalea hil zuteneko 25. urtemugaren ospaketak aukera ematen digu, euskal independentziaren aldeko ibilbide historikoan protagonista izan diren belaunaldien behin eta berriroko eskabidea plazara ateratzeko.

Ezaguna denez, XIX. mendeko guda karlistetan, espaniar ejerzitoak garaipen militarren bidez, Hegoaldeko euskal sistema politikoa suntsitu zuen. Eta orduan, euskal foru-taiuketa galduta, Xenpelar bertsolariak mezu guztiz gaurkotuagoa atera zuen: *Jaioko dira berriak, gu gara Euskal Herria*.

Eta urte batzuk beranduago, *beste belaunaldi bat jai*o, jai egin zen. 1936ko gudan, Francoren konkista militarrek, euskal independentismoaren alde lanean zegoen belaunaldiaren iharduera ia errotik suntsitu zuen.

Ondorengo diktaduraren urte ilunetan, berriz ere, *belaunaldi berri batek*, borroka armatuari ekin zion, eta gatazka horretan eta sufrimendu askoren artean, ejerzito arrotzak, besteak beste, Josu Artetxe Aiesta erahil zuen.

Oraintsu, ETA erakundeak, su etena iragarri zueneko garaian, BBC telebistan eginiko adierazpenean, Estatu Espania-rra eta Euskal Herriaren arteko gatazkari irtenbidea demokratikoa eman behar zaiola aldarrikatu du bihar etzi baten, *hurrengo belaunaldi batek* berriro ere armak hartzerantz behartua egon ez dadin.

* belaunaldiz belaunaldi = de generación en generación

Josuren heriotzaren 25. urtemuga honetan, aspaldion ezagutu ez dugun egoera politiko itxaropentsu bezain erabakiorrean aurkitzen gara. Hego Huribeko ezker abertzaleko *egungo belaunaldi gazteak*, haren aldeko omenaldia prestatuz, independentziaren garra inoiz baino adoretuago dagoela aldarrika liteke.

Beraz, *belaunaldiz belaunaldiko* euskal independentziaren aldeko abertzaleon borrokan, sakonean eta oinarrian zer egon den, zer dagoen, eta etorkizuenan ere, zer egongo den azter dezakegu.

1. Azurmendik Alsaziaz dioena (1982, 186), parafraseatuz, arazoa zera da: alde batetik, espaniar-frantsesek, historian zehar emaniko euren konkista militarren eskubidea inposatzen digutela, eta ondorioz, euskal hiritarron borondatea errespetatua ez izatea. Beste aldetik, guk ez dugu onartzen arrotz diren bi Estatuak gu gobernatzea, hau da, Euskal Herriak, bere status politikoa erabakitzeko autodeterminazio eskubidea esijitzen duela.

2. Ballesteros-ek zera dio (1992, 39): "konkista militarra goraiatua dela nazio batek bestearekiko menepenean, eta, balore militarra bihurtzen dela hegemoniaren onarpen juridikorako oinarria". Horra, Estatu Espaniarren kasua euskaldunekiko: lehenik, Bergarako Ituna, 1839.ean, "Se confirman los fueros,... sin perjuicio de los intereses generales y de la unidad constitucional de la monarquía".

Ehun urte beranduago, 1978.ean, frankismotik juankarlismorako transizio ez demokratikoa eman zen. Ikus bestela, Konstituzio Espaniarraren 8. Atala: "Las Fuerzas Armadas,... tienen como misión,... garantizar la soberanía e independencia de España, defender su integridad territorial y el ordenamiento constitucional".

3. Iztueta irakaslearen arabera, "botere-legimitatearen une fundatzailea bera da planteatzen dena: Zein da giza komunitate baten eskubide kolektibo eta indibidualen subjektua, Estatu ala nazioa? Konkistatzailearena ala, nahiz konkistatua izan, zuzenean ukitua den komunitatearena berarena?" (1996, 67). Hortxe ba, Espaniak sakonean duen boterea: konkista militarren eskubidean oinarritutako taiuketa politikoa euskaldunoi etengabe inposatzea.

4. Horra ba hor koxka: ea nor den euskal subjektu nazionala. Oraindik, Estatu izatera iritsi ez den nazio zapaldu bateko *aspaldian eta belaunaldiz belaunaldi*, abertzalegoak planteatutako aterabide demokratirako abiapuntu eta baldintza agertzen dugu, orain, uda aurretiaz, euskal demokratek, Lizarra-Garazi Adierazpenean gauzatua: Euskal Herriak du hitza eta erabakia.

Kepa PEREZ URRAZA

AZURMENDI J. (1992): "Esencia y esencialismo: análisis de un concepto", in PALACIOS X. (ed.): *Ética y nacionalismo*. UPV. Vitoria.
BALLESTEROS J. (1994): *Postmodernidad: decadencia o resistencia*. Tecnos. Madrid.
IZTUETA P. (1996): *Intelligentzia kimatuaren orbelak*. Kutxa Fundazioa. Donostia.

Aspadiñ urtero eskeintzen zaio omenaldia herritarra Josuri: lore eskaintza, aureskua, hitzalditxoak, bertsoak, bazkaria,...

Etorkizuna geurea da, erresistentzia eta borrokari esker

1998ko iraila honetan, astebete pare baten bueltan, benetako lurrikara politikoa suertatu da Euskal herrian, gatazkaren zenbait aldagai funtsean aldatuz eta abertzale eta aurrerakoion artean itxaropen eta ilusio berriak piztuz.

Euskal Herritarrok-en sorrera, Lizarra-Garaziko ituna eta ETaren su-eten mugagabea, bata bestearen atzetik, oso segidan etorri dira eta konponbide garaiaren atarian gaudela eta fase berri batetan sartzen garela adierazten duten gertakariak dira.

Baina guzti hau ez da ezerezetik sortu, ezker abertzalearen urteetako lanak egin ditu posible horrelako adierazpenak. Orain dela 20 urte Estatu espainiarrean eman zen transizio politikoak ez zuen inondik ere demokraziarik ekarri Euskal Herrira ez zelako onartu euskal herritarron subiranotasuna geure etorkizuna erabakitzeko. Espainiar konstituzioak eta bide estatutistak ez zituzten bermatzen gure eskubide demokratikoak eta espainiar Estatuaren estrategiaren tresna bilakatzen ziren, horrexegatik egin zuen Ezker Abertzaleak beraien aurkako apostua lehen momentutik eta era tinkoan. Urte luzeetan sufrimendu handiz garatutako erresistentzia eta borrokari esker iritsi gara puntu honetara eta ematen dira fase berri bat zabaltzeko baldintzak.

Espainiar transizioak Euskal Herrian izan duen porrotak berriro ere bidegurutze baten aurrean jarri du gure herria. Hau era nabarian ikusi izan da gatazkaren sakoneko gakoa planteatuz ETak bere Alternatiba Demokratikoa plazaratzen duenetik aurrera gatazka klabe demokratikoetan gaintzearen alde eta marko juridiko-politiko berri baten alde gero eta esparru zabalagoak gauzatzen joan diren heinean eta, era berean, euskal gizartearen gehiengo politiko sindikal eta sozialak euskal presoan Euskal Herriratzea gero eta indartsuago aldarrikatu duenean.

Madriletik, guzti honen aurrean, prozesu hau moztu nahi izan dute Ezker Abertzalearen aurka errepresio bortitza erabiliz. HBren Mahai Nazionalaren espetxeratzea, Ezker Abertzalearen aurkako muntaia juridiko-polizialak eta Egin ixteak argi adierazi zuten errepresioa azken muturreraino eramateko prest zeudela nahiz eta horretarako erregimen faxiztatan bakarrik eman daitezkeen neurriak erabili behar izan.

Baina Ezker Abertzaleak errepresioari aurre egiteaz gain ekimen politikorako gaitasuna duela erakutsi du. Egin ixtearen aurrean komunikazio proiektu berri bat martxan jartzeko gai izan da. HBren aurkako eraso zuzenaren aurrean, indar metaketa bilatu du EHren inguruan esparru berriak bilduz.

Eraso espainolistaren aurrean, Irlanda Foroa bultzatzen du eta bertatik jaiotzen den Lizarra-Garaziko Aldarrikapenean Euskal Herriko gehiengo politiko, sindikal eta sozialak gatazka politikoa muga gabeko demokraziaren garapenean oinarritutako elkarrizketa eta negoziazioaren bidetik gaintzearen aldeko apostua egiten du, euskal politikan inflexio puntu historikoa markatuz. Eta, berriro ere, ETaren ekimen politikoa erabakiorra izan da, Lizarratik irtendako trenari ETaren su-etenak eman bait dio izugarritzko bultzada euskal herritarrengan utziz prozesuari aurrera eginarazteko erronka.

Baskondetako hauteskunde autonomikoetan EHK izan duen arrakastak, hautesleen %61ak Lizarrako zinatzaileen aldeko apostua egiteak eta ondoren ETak kaleratutako agiri berriak erabat finkatu dute inflexio puntu berri hau. Orain ondorengo pausoaren bila joan behar dugu eta Estatu espainiarri dagokio ematea. Azken hauteskundeon aurreko egunetan ETari galdetzen zion PPK ea emaitzak errespetatuko zituen. Herritarrek hitzegin dute, ETak ere, baina prest al dago orain, Aznar jauna bera, hauteskunde emaitzetan agertu den euskal herritarren borondatea errespetatzeko?. Hor dago gakoa eta test demokratikoa.

Hitzak eta erabakiak euskal herritarrengan egon behar duela Estatu espainiarrak onartzea da inflexio puntu berria eta, hori lehen bait lehen lortzeko, inoiz baino kementsuago eta ilusio handiagoz lan egin behar dugu abertzale eta progresista guztiok bat eginik. Inoiz baino kementsuago borratu behar dugun moduan euskal preso guztiak barehala Euskal Herrira ekartzeko eta barandu baino lehen kalera ateratzeko.

Denborak arrazoia ematen digu eta etorkizuna geurea da. Orain geure eskuetan dago belaunaldiz belaunaldi gure herriak bizirik mantendu duen askatasunaren ametsa errealitate bihurtzea. Baina ezin dugu ahaztu gauden tokian bagaude gure herriaren historia luzean zehar askatasun horren alde dena emateko prest egon diren gudariei esker dela, eta horren adierazpenik hoberena dugu azken hamarkadotan. Beraientzat gure omenik hoberena garaipena da, eta hori geure esku dago. Ekimenerako garaia da. Jo ta ke irabazi arte!

Txutxi Ariznabarreta

independentzia!

HERRI BATASUNA

Bertso barriak Josu Artetxe Aiestari jarriak

1. Zeberrioko semea
zein baserriko umea
oso gazterik ezetu eban
eskola barnea
bera zen lore ernea
zelan bete hutsunea?
bertsoen bidez egingo dogu
Josuren filmea.
2. Harotz zein argi lanetan
hasi zen oso gaztetan
horrez gainera soloan eta
dantza saioetan
askatasun ametsetan
'eta' borroka horretan
aldegin arte Iparraldera
san Antolinetan.
3. Gertuan eta urruti
batetik bestera beti
Josuk ziñoen: "ai amak nondik
nabilen baleki?"
gau edota egunsenti
ekintzetan bereziki
Altza auzoan billatu eban
azkengo aterki.
4. Milla ta bederatzirehun
hirurogeita hamairun
negu gorriko abenduaren
baziran sei egun
Altzan zeuden gauzak illun
heriotza zetorkigun
gure Josuren azken eguna
gogoratu daigun.
5. Polizi ta guardiak
baltzak ziren goiz argiak
hango tiroak hasi orduko
bedratzi t' erdiak
Josuren azken aldiak
ke artean izerdiak
gertaera hau gorde dezala
euskal historiak.
6. Ai borrokan egoteak
orduak dira urteak
hango tiroek hautsi ebazan
lehio nahiz atreak
goiz osoan atakeak
granada ta ke poteak
deneri aurre egin eutsien
Josu jiganteak.
7. Berrehun bat polizi kirten
bertan asalto birriten
baina Artetxek gudari bat lez
tiroz erantzuten
su artean irakiten
ai pisutik ezin urten
han gure Josu menperatzea
erreza ez zuten.
8. Lagun baten aipamena
arik eta zintzoena
zauzen lekuan euki egizu
beti atsedena
zu lorerik ederrena
eta, fruturik onena
euskal borrokan kantatu Josu
Artetxe izena.

JOSU ARTETXE

AURKIBIDEA

25. urtemugako omenaldiko programa	1
Presentación	2
Aurkezpena	3
* Josu Artetxeri buruz garaiko idazkiak	
- El Correo Español	4
- La Gaceta del Norte	6
- Josu Artetxe Aiesta, duintasun eredu. Txalaparta	8
Josu eta <i>Ogro operazioa</i>	8
Etorki dantza taldean	12
Josu eta <i>Marisol</i> beti elkarrekin	14
10 bider ere gauza bera egindo nukeen	16
Altzan setiatuta	17
* Josuri buruzko lekukotasunak (testimonioak)	
- Florentina Aiesta amaren gogoetak	18
- Ikaskide bat akordun. <i>Txerif</i>	21
- Sokoatik Laudioraino. Pablo	22
- Ez adiorik, <i>Alikates</i> . Iñaki presoak	24
1973. urtean jausitako gudariak	26
Hego Huribeko erori gudarien zerrenda	27
* Egoera politikoaz azterketak	28
- Alcalatik Ugaora. Josu <i>Ternera</i> presoak	29
- Belaunaldiz belaunaldi... Kepa	30
- Etorkizuna geurea da... <i>Txutxi</i>	32
Bertso barriak Josuri jarriak	35
Aurkibidea	36